

Адрас міласэрнасці

В. У. Чэчат,
загадчык аддзялення праблем
выхавання БелНДІ адукацыі,
кандыдат педагагічных
наук, дацэнт,
Л. І. Смагіна,
старшы навуковы
супрацоўнік лабараторыі
дашкольнага і сямейнага
выхавання, кандыдат
педагагічных наук, дацэнт

Дом, дзе сэрцу стане цёпла

Педагагічнае даследаванне праблем
функцыяніравання дзіцячых дамоў
сямейнага тыпу

Коротка з гісторыі пытання

Цяжкі лёс дзіцяці-сіраты заўсёды хваляваў грамадства. Гэта знаходзіла адлюстраванне ў прымаўках, песнях, казках ("Сірочае жыццё — як гарох пры дарозе: хто ідзе, той скубне", "Сірату і лаюць, і б'юць, і плакаць не даюць",

"Арэ сірата, ёй некалі сесці,

Прыйдзе свята — ёй нечага есці...

Плача сірата ды і не ўціраецца,

Ды людзі гавораць, што не ўмываецца",

"Не пасці, не маліся, а дай прытулак сіраце", "Чужое дзіця прыносіць шчасце ў хату").

У Расіі да рэвалюцыі 1917 г. свята шанаваліся дабрачыннасць і міласэрнасць у адносінах да сірот. Па ініцыятыве Земства ствараліся мясцовыя апякунствы, у абавязкі якіх уваходзіў клопат аб бязродных дзецях свайго бліжэйшага акружэння. Закон "Аб Апякунствах пры пачатковых школах" (1907 г.) замацоўваў высакародныя функцыі мясцовых Апякунстваў, падахвочваў дабрачыннасць, якая ўласціва чалавеку, прыносіць яму душэўны пакой, раўнавагу, задавальненне.

Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі ўводзіцца Дэкрэты аб ахове здароўя

маці і дзіцяці (1918 г.), аб арганізацыі спецыяльнага міжведамаснага “Савета абароны дзяцей” (1919 г.). У 1924 г. дзяржава падтрымала ідэю аб наладжванні сямейнага патранату — перадачы дзяцей на выхаванне ў сем’і. Указвалася на неабходнасць шырокага інфармавання грамадскасці аб патранаце і стараннага адбору сямей з ліку жадаючых узяць на выхаванне дзіця.

У Беларусі ў пачатку ХХ ст. праблема сірот амаль не стаяла, бо іх было вельмі мала. Аднак ужо ў 20 — 30-ых гг., затым у другой палове 40 — 50-ых гг. іх колькасць узрастае па радзе аб’ектыўных і суб’ектыўных прычын (грамадзянская і Вялікая Айчынная войны, голад, разруха, перасяленні, рэпрэсіі, разводы і інш.). Але і ў цяжкія часіны людзі праяўлялі клопат аб дзецях-сіротах. Іх бралі на выхаванне родзічы, удовы і ўдаўцы, проста аднавяскоўцы.

У 60 — сярэдзіне 80-ых гг. крызіс у нашым грамадстве прывёў да дэфармацыі свядомасці, пачуццяў і паводзін людзей. У выніку з’явілася пэўная катэгорыя “мацярок-зязюль” і “бацькоў-уцекачоў”; яны пакідалі сваіх родных дзяцей альбо нават, як сабачанят, выкідвалі іх на вуліцу. На пачатак 1992 г. у Рэспубліцы Беларусь было звыш 20 тыс. сірот і дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў, прычым больш за 90% з іх (!) з’яўляюцца сіротамі пры жывых бацьках. 10 тыс. хлопчыкаў і дзяўчынак знаходзяцца ў дамах дзіцяці, дзіцячых дамах, школах-інтэрнатах; больш за 8 тыс. выхоўваюцца ў сем’ях, знаходзяцца пад апекай і наглядом. Штогод дамы дзіцяці рэспублікі прымаюць да 800 пакінутых немаўлят.

Але побач з гэтай трагічнай з’явай існуе міласэрнасць да кінутых дзяцей. Пачынаючы з 1988 г. у рэспубліцы актывізаваўся працэс адраджэння спакон уласцівых беларусам чулых, клапатлівых адносін да сірот (на жаль, гэты працэс не стаў яшчэ масавым, але ён патроху шырыцца). З’явілася своеасаблівая грамадска-дзяржаўная ўстанова па іх выхаванні — дзіцячыя дамы сямейнага тыпу (скарочана ДДСТ).

Міласэрнасць стала больш дзейснай і прыкметнай пасля прыняцця 20 лістапада 1989 г. Генеральнай Асамблеяй ААН Канвенцыі аб правах дзіцяці. Дарэчы, у канцы 1990 г. з’явіўся праект Закона СССР аб правах дзіцяці (у Рэспубліцы Беларусь на сённяшні дзень таксама распрацаваны такі праект).

У Беларусі створана 19 дзіцячых дамоў сямейнага тыпу, дзе жывуць і выхоўваюцца 46 родных і 110 прыёмных дзяцей розных узростаў (ад некалькіх месяцаў да 16 гадоў). Сярод іх — сем’і Бушмакіных з Нясвіжа Мінскай вобласці, дзе выхоўваецца 8 родных і прыёмных дзяцей; Глухавых з Бабруйска Магілёўскай вобласці — 8; Дзячковых з пасёлка Мірны Магілёўскага раёна — 9; Істыкулавых з Пружан Брэсцкай вобласці — 16; Карповічаў з вёскі Міколка Уздзенскага раёна Мінскай вобласці — 8; Кузняцовых з Мінска — 9; Кузьмянковых з Мінска — 8; Кулікоўскіх з Мінска — 12; Кундзікавых з Клічава Магілёўскай вобласці — 8; Кутузавых з Гродна — 6; Мешчараковых з Гродна — 2;

Пашканэс з вёскі Белева Аршанскага раёна Віцебскай вобласці — 9; Пытлякоў з вёскі Халап'я Івацэвіцкага раёна Брэсцкай вобласці — 9; Сагайдаравых з Жодзіна Мінскай вобласці — 12; Такмаковых з Рэчыцы Гомельскай вобласці — 8; Церахавых з вёскі Копці Віцебскага раёна — 10; Кур'янаў з Мінска — 7.

Аб некаторых выніках даследавання

На працягу 1990 — 1992 гг. мы наведалі гэтыя сем'і, правялі гутаркі з бацькамі-выхавацелямі і дзецьмі па спецыяльна падрыхтаванаму апытальніку, зрабілі апрацоўку анкет для бацькоў-выхавацеляў дзіцячых дамоў сямейнага тыпу іншых суверэнных рэспублік і дэталева апісалі кожную з іх па наступных раздзелах: 1. Склад сям'і. Характарыстыка дзяцей. 2. Парадак адбору дзяцей. 3. Жылёвыя ўмовы. Матэрыяльная база сям'і. 4. Адаптацыя дзяцей у новай сям'і. 5. Арганізацыя жыццядзейнасці дзяцей і дарослых. 6. Прапановы, парады, рэкамендацыі бацькоў-выхавацеляў.

Для гэтых незвычайных сямей быў арганізаваны рэспубліканскі семінар-свята (на базе адпачынку "Вілія", 29 мая — 1 чэрвеня 1991 г.), у праграму якога ўваходзілі лекцыі, "круглы стол", гутаркі, абмен вопытам па актуальных праблемах жыцця, навучання і выхавання дзяцей у новай сям'і, кансультацыі работнікаў Міністэрства адукацыі, эканаміста, урача, псіхолагаў, педагогаў, выхавацеляў дзіцячых садоў.

Апрацоўка матэрыялаў даследавання дазволіла зрабіць некаторыя падрабязныя вывады аб складзе дзіцячых дамоў сямейнага тыпу, узросце бацькоў-выхавацеляў, умовах іх жыцця, матывах стварэння новых сямей, адносінах да спецыяльнай адукацыі, да праблем навучання і выхавання дзяцей, жыццёвых цяжкасцях і інш. Аналіз набытых даных даў даволі дакладны малюнак жыццядзейнасці ДДСТ не толькі Рэспублікі Беларусь, але і іншых суверэнных рэспублік (Расіі, Украіны, Малдовы і інш.). Тым больш што самыя вопытныя і зацікаўленыя бацькі не абмяжоўваліся толькі адказамі на пытанні, а падрабязна апісалі ўмовы жыцця дзяцей, іх фізічнае і псіхічнае развіццё, хваробы, рысы характару, звычкі, а таксама ўзаемаадносіны ў новай сям'і, выпадкі сутыкненняў з дзяржаўнымі асобамі, калі тыя праяўлялі непаразуменне.

У выніку абагульнення даных па 136 дзіцячых дамах сямейнага тыпу высветлілася, што ўзрост бацькоў-выхавацеляў хістаецца ў асноўным паміж 33 — 43 гадамі. Большасць з тых, хто адказваў на пытанні, — жанчыны. Педагагічную адукацыю маюць 42%, а 48% бацькоў-выхавацеляў лічаць яе абавязковай ці пажаданай. Станоўчыя адносіны да спецыяльнай адукацыі характэрны для пераважнай большасці апытаных (70,5%), аб'якава да яе ставяцца 7%, астатнія 22,5% — адмоўна. Сярод найбольш патрэбных для сям'і ведаў першае месца займаюць

псіхалагічныя (70,5%), затым медыцынскія (59,5%), педагогічныя (41,5%), прававыя (40%), эканамічныя (38%). Значная большасць бацькоў-выхавацеляў аддае перавагу вочна-завочнай ці завочнай формам навучання, толькі 17% лічаць неабходным стацыянарнае навучанне. Гэта і зразумела, бо на руках у іх дзеці — па 2 — 4 родных і па 5 — 10 прыёмных. Толькі ў 1991 г. заўважана тэндэнцыя, калі бяздзетныя пары хацелі б стаць бацькамі-выхавацелямі (19 з 136). Відаць, праяўляецца тое, што дзяржаўныя ўстановы, нарэшце, зрабілі крок на сустрэчу людзям, якія не маюць родных дзяцей і жадалі б выхоўваць сірот.

Сярод прыёмных дзяцей — і немаўляты, і 16-гадовыя юнакі і дзяўчаты, але пераважны ўзрост — 2 — 8 гадоў. Як тлумачыць адна маці, “дашкольнікі ці малодшыя школьнікі хутчэй і лепш прывыкаюць да новай сям’і і лягчэй выхоўваюцца”. Аднак бацькі-выхавацелі не цураюцца цяжкасцей: яны бяруць у сям’ю вельмі складаных па характару і паводзінах 13 — 16-гадовых падлеткаў і імкнуцца перавыхаваць іх. Пры гэтым некаторыя бацькі лічаць, што пры стварэнні дзіцячага дома сямейнага тыпу спачатку трэба браць старэйшых па ўзросту дзяцей, каб яны былі памочнікамі ў сям’і, назіралі за малодшымі і выхоўвалі іх.

Зразумела, што матывы дзейнасці людзей, якія вырашылі прысвяціць сваё жыццё выхаванню дзяцей-сірот, павінны быць станоўчымі, і галоўны з іх — бацькоўская любоў і спачуванне абяздоленым дзецям. Даныя даследавання пацвердзілі наша меркаванне: у пераважнай большасці бацькоў-выхавацеляў матывацыя носіць усвядомлены чалавечы і сацыяльна-станоўчы характар (“імкненне дапамагчы найбольш няшчасным і хворым дзецям”, “жаданне вярнуць дзецям цэлыню страчанага сямейнага ачага, ласку, любоў і клопат маці і бацькі”, “імкненне дапамагчы дзяржаве ў вырашэнні праблемы абароны і выхавання дзяцей-сірот”). Гэта асабліва яскрава пацвярджаюць і шматлікія прыклады клопату не толькі аб хворых прыёмных дзецях (а іх ва ўзятых дзяржаўных дзіцячых установах звыш 90%), але і аб самых цяжкіх інвалідах. Напрыклад, 37-гадовая маці пяці дзяцей узяла яшчэ столькі ж прыёмных, прычым адзін з іх — 2-гадовы бязногі хлопчык з хваробай на цэрэбральны параліч, другая — глухая дзяўчынка без вусных ракавін, трэцяя — з хворымі вачыма.

Нас цікавіў таксама працэс адаптацыі дзяцей у новай сям’і, яго працягласць і асаблівасці. Як высветлілася, 35% дзяцей прывыкалі ўсяго тыдзень, 29% — больш за месяц, столькі ж — некалькі месяцаў і толькі адзінкі — каля года і больш. 35% бацькоў-выхавацеляў ацэньваюць гэты перыяд як складаны, 30% — не вельмі, а астатнія 35% лічаць зусім простым, амаль непрыкметным. Некаторыя заўважылі, што спачатку дзеці часта сварыліся, у хлопчыкаў нават даходзіла да бойкі, а зараз у большасці ДДСТ (59,8%) сваркі паміж дзецьмі адбываюцца рэдка.

Адным з найважнейшых для нас было пытанне аб адносінах да сямейных дзіцячых дамоў родных, суседзяў, сяброў, знаёмых і незнаёмых людзей, і асабліва афіцыйных дзяржаўных асоб. Высветлілася, што лепш за ўсіх да гэтых сямей ставяцца родныя: 62% з іх успрымаюць прыёмных дзяцей добра, 21% — хутчэй станоўча, чым адмоўна. На другім месцы — прадстаўнікі дзіцячых грамадскіх фондаў: адпаведна 46% і 20% (гэта і зразумела, бо Дзіцячы фонд з'яўляецца своеасаблівым “хросным” бацькам ДДСТ). Але хвалюе тое, што 19% з іх ставяцца да ДДСТ абьякава, а астатнія 15% — адмоўна. Настаўнікі і ўрачы ўспрымаюць гэтыя сем'і так: па 63% лагодных. Далей ідзе невялікае разыходжанне: абьякавых медыкаў — 28%, а настаўнікаў — 25%, затое сярод апошніх больш тых, хто адносіцца адмоўна, бо, як тлумачыць адна з мацярок, “у нас цяжкія дзеці”.

З прадстаўнікоў улады (гар- і райвыканкамаў, сельсаветаў) 42% ставяцца да ДДСТ больш-менш станоўча, астатнія абьякава ці адмоўна. Гэта вельмі трывожна, бо бацькі-выхавацелі часцей за ўсё звяртаюцца менавіта да іх, калі сутыкаюцца з матэрыяльнымі і іншымі цяжкасцямі. У той жа час сацыяльна-эканамічныя праблемы павінны быць вырашаны ў першую чаргу, тым больш што 51% ДДСТ не мае шэфі, а 32% атрымліваюць дапамогу ад іх толькі зрэдку, эпизадычна.

Непакоіць таксама адмоўная “грамадская” думка. Многія падазраюць бацькоў-выхавацеляў у карыслівых намерах, зайздросцяць, што тыя не працуюць і атрымліваюць грошы на сябе і дзяцей. Але з мая 1991 г. бацька-выхавацель за сваю работу меў 390 руб. у месяц. У першы год выхавання на адно дзіця дашкольнага ўзросту выплачвалася 130 руб. у месяц, школьнага — 180 руб., у другі і наступныя гады адпаведна 100 і 135 руб. У пачатку 1992 г. бацька-выхавацель зарабляў 970 руб. у месяц, на аднаго дашкольніка давалася 550 руб., школьніка — 705 руб.

Папярэднія вывады і рэкамендацыі,

якія могуць быць карыснымі для работнікаў адукацыі, псіхалагаў, тых бацькоў, што прымуць рашэнне стварыць дзіцячыя дамы сямейнага тыпу, і іншых зацікаўленых асоб

1. Хаця вырашэннем праблемы дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў, займаюцца дзіцячыя дамы і школы-інтэрнаты (а ў далейшым яшчэ будуць займацца і дзіцячыя гарадкі сямейнага тыпу), выхаванне сірот у роднасных і апякунскіх сем'ях, у дзіцячых дамах сямейнага тыпу з'яўляецца найбольш перспектыўным шляхам з усіх бакоў — сацыяльна-эканамічнага, медыка-гігіенічнага, маральна-псіхалагічнага, педагогічнага.

Так, калі ўтрыманне аднаго дзіцяці ў год у дзіцячым доме сямейнага тыпу абыходзіцца дзяржаве ў 1,2 — 1,6 тыс.руб., то ў дзіцячым доме і школе-інтэрнаце — звыш 3 тыс.руб. (даныя ўзяты на пачатак 1991 г.). Калі ў дзяржаўных дзіцячых дамах і школах-інтэрнатах у 90% выха-

ванцаў назіраюцца расстройствы псіханеўралагічнай сферы і агульная саматычная аслабленасць, а палова з іх мае такія захворванні, як дыябет, рахіт, энурэз, бронхіт, пнеўманія і інш., то ў сям'і гэтыя хваробы сустракаюцца ў 10 разоў радзей. Хлапчукі і дзяўчынкі, якія пражылі ў сям'і ці ў дзіцячых дамах сямейнага тыпу 3 — 6 месяцаў, у абсалютнай большасці папраўляюцца, робяцца дужэйшымі, рухавымі, перастаюць хварэць. Калі ў выхаванцаў дзіцячых дамоў і школ-інтэрнатаў ва ўмовах мацярынскай дэпрывацыі (ад англ. deprivation — нястача, абмежаванне) фарміруецца цэлы комплекс негатыўных якасцей (няўменне ўступіць у зносіны з ровеснікамі і дарослымі, затрымкі псіхічнага развіцця, няўпэўненасць, трывожнасць, замкнёнасць, агрэсіўнасць, жорсткасць, раздражняльнасць, запальнасць, непрадказальнасць у паводзінах, варварскія адносіны да прыроды, рэчаў, адзення, крадзеж, сексуальныя адхіленні і інш.), то ў сям'і многія з адмоўных рысаў адсутнічаюць ці знікаюць у працэсе мэтанакіраванага ўздзеяння маці, бацькі, сямейнага асяроддзя і ўкладу жыцця. Напрыклад, амаль ва ўсіх беларускіх дзіцячых дамах сямейнага тыпу ў першыя дні і тыдні прыёмныя дзеці хавалі пад падушкі і матрацы хлеб, масла, сыр і іншыя прадукты, па начах прабіраліся на кухню і аб'ядаліся да дурнаты; да вопраткі, абутку адносіліся па-варварску. Але ўжо праз месяц-два пасля адпаведнай бацькоўскай работы ў дзяцей знікала неабходнасць красці ежу, а адносіны да рэчаў рабіліся больш гаспадарчымі, беражлівымі.

2. Дзіцячыя дамы і школы-інтэрнаты ў бліжэйшыя 10 — 15 гадоў застануцца патрэбнымі. Бо ў любым грамадстве ў людзей былі і будуць памылкі і трагедыі, а ў выніку бед дарослых з'яўляюцца беды дзяцей (сіроцтва, адзіноцтва, згубленыя бацькоўская любоў, клопат). І грамадства павінна прыйсці на дапамогу абяздоленым дзецям. Але ўжо зараз трэба змяншаць будаўніцтва і адкрыццё дзяржаўных дзіцячых дамоў і школ-інтэрнатаў, а потым і зусім адмовіцца ад іх у карысць ДДСТ. А пакуль што дзяржаўныя ўстановы трэба рэарганізоўваць у напрамку разбудавання і стварэння на іх аснове спецыяльных дзіцячых дамоў, у якіх бы пражывала не па 200 — 300 і больш дзяцей, а па 60 — 80, што дазволіла б ім набліжацца па структуры і стылі адносім да сям'і і дзіцячага дома сямейнага тыпу. Гэта дасць магчымасць больш эфектыўна ажыццяўляць індывідуальны падыход да выхавання дзяцей, асабліва старэйшых (12 — 17 гадоў).

У сувязі са сказаным, думаецца, трэба крытычна і асцярожна адносіцца да будаўніцтва дарагіх “манументальных” дзіцячых гарадкоў сямейнага тыпу на 150 — 200 чалавек, бо яны стануць, на думку бацькоў-выхавацеляў, чарговай “дзіцячай калоніяй”, “рэзервацыяй для дзяцей-сірот” (нават самі дзеці не любяць гаварыць, што жывуць у дзіцячым доме сямейнага тыпу, а часцей кажуць “наша вялікая сям'я”). Таму найбольш разумна і правільна будаўнічыя і грашовыя сродкі, што выдзяляюцца на стварэнне дзіцячых сіротных гарадкоў, перадаваць сем'ям з прыёмнымі дзецьмі.

3. Пры адборы дзяцей у дзіцячы дом сямейнага тыпу бацькі-выхавацелі павінны атрымаць адказы на такія асноўныя пытанні: ці сапраўды гэтыя дзеці кінутыя? Які стан іх здароўя і псіхічнага развіцця? У якім узросце лепш за ўсё браць прыёмных дзяцей?

Да адбору дзяцей трэба падыходзіць вельмі адказна, загадзя знаёміцца з імі ў дзіцячым доме, школе-інтэрнаце, у сям'і, куды іх неабходна запрашаць у госці на выхадныя і святы. Назіранне спакваля ў натуральных абставінах дасць магчымасць бацькам спрагназіраваць, ці змогуць прыёмныя дзеці арганічна ўвайсці ў новы сямейны калектыў. Спачатку лепш не афармляць апякунства, каб прыгледзецца да дзяцей, пераканацца ў тым, што іх магчыма выхаваць.

Добра, калі выхаванцы розных узростаў і полаў, пажадана родныя (браты, сёстры, браты і сёстры), і, што вельмі важна, трэба каб сярод іх былі старэйшыя хлопчыкі і дзяўчынкі, якія б дапамагалі бацьку і маці, наглядалі за малодшымі, станюўча ўплывалі на іх. Калі бацькі бяруць 1 — 2 дзяцей з аслабленым здароўем або адхіленнем у псіхічным развіцці, неабходна зменшыць агульную колькасць прыёмных дзяцей.

4. Адаптацыя хлапчукоў і дзяўчынак у новай сям'і ідзе значна хутчэй (1 — 2 месяцы), канфлікты паміж роднымі і прыёмнымі дзецьмі практычна адсутнічаюць у тым выпадку, калі маці, бацька, іншыя старэйшыя члены сям'і з першых жа дзён стварэння ДДСТ займаюць правільную педагогічную пазіцыю: праяўляюць да ўсіх дзяцей адзіныя бацькоўскія патрабаванні; аднолькава ставяцца да родных і прыёмных дзяцей; улічваюць узроставыя псіхалагічныя асаблівасці дзяцей; прытрымліваюцца культуры сямейных адносін паміж бацькам і маці, дарослымі і дзецьмі.

5. Бацькі-выхавацелі павінны быць псіхічна і фізічна здаровымі. Перавага аддаецца тым, хто мае багаты станюўчы вопыт выхавання ўласных дзяцей, асабліва ва ўмовах вялікай мнагадзетнай сям'і. Перад тым як ствараць прыёмную сям'ю, яны павінны прайсці своеасаблівы "лікбез", які дапаможа ў правільным адборы дзяцей, іх адаптацыі, навучанні і выхаванні, а таксама атрымаць мінімум самых неабходных ведаў па медыцыне, псіхалогіі, педагогіцы, праве.

6. Патрэбна стварэнне Асацыяцыі прыёмных сямей Беларускага дзіцячага фонду, якая б магла адстойваць правы бацькоў-выхавацеляў і іх дзяцей, дапамагаць ва ўмацаванні фінансава-эканамічнай базы сям'і, паляпшаць умовы для паўнацэннага навучання, выхавання і развіцця дзяцей у такіх вольных сем'ях — вялікіх, утульных і вельмі неабходных маленькім абяздоленым грамадзянам, якія маюць такія ж, як і ўсе астатнія дзеці, правы на шчаслівае дзяцінства, на родны дом, на цяпло шчырай бацькоўскай любові.

Праект

З мэтай адраджэння культуры сям'і, дапамогі прыёмным сем'ям, умацнення іх пазіцый і аўтарытэту ў грамадстве аўтарамі вышэйдадзенага артыкула В. У. Чэчатам і Л. І. Смагінай распрацаваны праект Палажэння аб Асацыяцыі прыёмных сямей Беларускага дзіцячага фонду, які мы прапануем сёння ўвазе чытачоў. Спадзяёмся, што атрымаем карысныя заўвагі і прапановы.

Палажэнне

аб Асацыяцыі прыёмных сямей Беларускага дзіцячага фонду

Асацыяцыя прыёмных сямей Беларускага дзіцячага фонду — самастойная грамадская арганізацыя. Яна аб'ядноўвае на добраахвотнай аснове сем'і, што ўсынавілі, узялі пад апеку і выхоўваюць дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў. У сваёй дзейнасці Асацыяцыя кіруецца заканадаўствам Рэспублікі Беларусь і Канвенцыяй аб правах дзіцяці, якая прынята 20 лістапада 1989 г. Генеральнай Асамблеяй Аб'яднаных Нацый. Асацыяцыя з'яўляецца юрыдычнай асобай з усімі правамі і абавязкамі, мае сваю пячатку і рахунак у банку.

Дзейнасць Асацыяцыі забяспечваецца матэрыяльнай і прававой абаронай Беларускага дзіцячага фонду. Асацыяцыя падтрымлівае яго прынцыпы і задачы, садзейнічае рабоце органаў апекі па ўладкаванні ў сем'і дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў.

Мэты і задачы Асацыяцыі

Асноўная мэта Асацыяцыі — адраджэнне культуры сям'і як найбольш спрыяльнага і натуральнага асяроддзя для выхавання ўсіх яе членаў, асабліва дзяцей, устанаўленне прыярытэту сямейнага выхавання.

Асноўныя задачы:

садзейнічанне развіццю разнастайных форм выхавання ўсіх дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без бацькоўскай апекі, незалежна ад іх разумовага і фізічнага стану;

забеспячэнне маральнай, сацыяльна-эканамічнай і прававой абароны прыёмных сямей;

вывучэнне, абагульненне і распаўсюджанне станоўчага вопыту работы дзіцячых дамоў сямейнага тыпу як адной з найбольш гуманных форм выхавання і грамадска-дзяржаўнага клопату аб дзецях-сіротах і дзецях, якія засталіся без апекі бацькоў;

забеспячэнне прававой і медыцынскай падрыхтоўкі бацькоў-выхавацеляў, удасканаленне іх псіхолога-педагагічнага майстэрства праз розныя формы навучання, аказанне дапамогі ў канфліктных і іншых экстрэмальных сітуацыях;

развіццё прамых кантактаў паміж прыёмнымі сем'ямі як на тэрыторыі рэспублікі, так і за яе межамі.

Арганізацыйная структура Асацыяцыі

Членам Асацыяцыі можа стаць любая сям'я, якая ўсынавіла, узяла пад апеку ці выхоўвае прыёмных дзяцей, незалежна ад іх колькасці. Акрамя таго, у Асацыяцыю могуць быць прыняты грамадзяне Рэспублікі Беларусь ці іншых краін, сем'і, дзяржаўныя і грамадскія арганізацыі, установы, прадпрыемствы і кааператывы, якія аказваюць матэрыяльную падтрымку непасрэдна прыёмным сем'ям Асацыяцыі, садзейнічаюць вырашэнню яе задач.

Асобы, якія прымаюцца ў Асацыяцыю на аснове заявы, атрымліваюць пасведчанне, плоцяць уступны ўзнос і штогадовыя членскія ўзносы ў размерых, якія ўстаноўлены праўленнем. Ём выдаецца членскі білет.

Вышэйшым органам упраўлення Асацыяцыі з'яўляецца рэспубліканская канферэнцыя, якая склікаецца не радзей аднаго раза ў 2 гады. Рашэнні канферэнцыі прымаюцца агульнай большасцю галасоў.

Для рэалізацыі прынятых канферэнцыяй рашэнняў і рэкамендацый выбіраецца праўленне, колькасць склад якога вызначаецца на канферэнцыі. Адначасова выбіраюцца старшыня праўлення і першы сакратар.

Праўленне зацвярджае сакратара па арганізацыйных пытаннях і склад камісій, якія могуць вырашаць наступныя праблемы:

- інфармацыі і прапаганды;
- псіхолога-педагагічнай, медыцынскай і юрыдычнай дапамогі бацькам-выхавацелям;
- забеспячэння камунікацыйнай дзейнасці Асацыяцыі;
- вывучэння станоўчага вопыту выхавання прыёмных дзяцей з мэтай яго далейшага распаўсюджвання.

Праўленне збіраецца па меры неабходнасці, але не радзей аднаго раза ў квартал. Яно з'яўляецца калегіяльным выканаўчым і распарадчым органам, які кіруе бягучай работай Асацыяцыі на аснове дадзенага Палажэння і падсправаздачна канферэнцыі.

Грашовы фонд Асацыяцыі складаюць членскія ўзносы і паступленні спонсараў. Правільнасць і мэтазгоднасць расходавання сродкаў зацвярджаецца рашэннем канферэнцыі.

In the article by V.Chechet and L.Smagina results of summing the experience of the Belarus Children's Houses(family type) and Draft of Status on adopted Families Association with the Belarus Children Fund are given.